

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN KAPSAYICI EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF THE FACULTY MEMBERS OF THE FACULTY OF EDUCATION ON INCLUSIVE EDUCATION

Nejat İRA

Doç.Dr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale-Türkiye

nejat.ira@gmail.com

Duygu GÖR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale-Türkiye

duygugor96@gmail.com

Received Date: 30-10-2018

Accepted Date: 03-12-2018

Published Date: 31-12-2018

ÖZ

Kapsayıcı eğitim geniş anlamda tüm dezavantajlı durumda olan çocukları kapsamaktadır ve bu bağlamda bu çocuklara eğitim hakkının sağlanmasıyla yakından ilişkilidir. Burada kapsayıcı eğitimdeki amaç farklı kültürlerden, farklı toplumlardan, farklı bölgelerden gelen çocukların eğitime en iyi şekilde katılmalarını sağlamak ve bu anlamda tüm eğitim fırsatlarından yararlanmalarına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmadaki amaç üniversitede görev yapan öğretim elemanlarının, kapsayıcı eğitim içerisinde yer alan ve çeşitli bölgelerden göç edip gelmiş olan çocukların eğitimine ilişkin olarak geliştirilmesi gereken politikalar konusunda görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimlerinde görev yapmakta olan 7 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemi ise bilimsel bir araştırma olarak tasarlanmış nitel araştırmadır. Olgu bilim deseni kurulmuştur. Burada ki amaçta farkında olunan fakat tam olarak derinlemesine bilgi sahibi olunamayan olgular hakkında deneyimli kişilerden derinlemesine bilgi elde etmektir. Bu amaçla araştırmaya yönelik 5 maddeden oluşan bir görüşme formu düzenlenmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar, göç olgusuyla gelen çocukların en iyi şekilde eğitimini sağlamak olmalı ve bunun için gerekli yeterli kaynaklar hazırlanmalı dezavantajlı guruplarda yer alan bu çocuklara yönelik makro eğitim politikaları geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: göç, kapsayıcı eğitim, temel eğitim, öğretim üyesi

ABSTRACT

Inclusive education encompasses all disadvantaged children and is closely related to the provision of the right to education. The aim in inclusive education is to help children from different cultures, from different societies and from different regions to participate in education in the best possible way and to benefit from all educational opportunities in this sense. The aim of this study is to determine the opinions of the teaching staff working in the university on the policies which should be developed in relation to the education of children who have migrated from various regions. The study group of the study consists of seven instructors working in education sciences in Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Education. The research method is a qualitative research designed as a scientific research. A case study was established. The aim is to obtain in-depth knowledge from experienced people who are aware of the purpose but are not fully knowledgeable. For this purpose, an interview form consisting of six items was prepared. Accordingly, the results obtained should provide the best possible education for children coming from the phenomenon of migration and necessary resources should be prepared for this.

Keywords: migration, inclusive education, basic education, teaching staff

GİRİŞ

Kapsayıcı eğitim nitelikli ve amacına uygun bir şekilde eğitim hakkından herkesin yararlanması için geniş boyutlu stratejiler, aktiviteler ve süreçlere işaret eder ve tüm dezavantajlı grupta yer alan çocukların eğitim haklarından yararlanması için gerekli olan bir yaklaşımdır.

UNESCO'ya göre de kapsayıcı eğitim sisteminin tüm çocuk, genç ve yetişkinleri içermesi gereken genel bir ilkedir. Bu insan haklarının ve çocuk haklarının bir gereğidir. Toplumsallaşmanın ve kalkınmanın ön koşuludur. UNESCO'nun herkes için eğitim hareketi kapsamında tüm çocukların ve dezavantajlı grupta yer alanların zorunlu ve nitelikli temel eğitim alanlarına erişimi sağlanması yer almaktadır ve Birleşmiş Milletlerin birincil talepleri arasında yer alır . Eğitim sistemi içerisinde uygun şartları yaratarak, tüm çocukları kapsaması kapsayıcı eğitimin temel koşuludur. Daha az maliyet, daha adil ve bireysel çeşitlilikleri sağlamak temel amaçlardandır. Kapsayıcı eğitim üzerine yapılan araştırmalar, eğitim ortamlarında çeşitliliğin tanınmasını ve çeşitliliğe değer verilmesini, bir stratejiler setinin ötesinde toplumun genelindeki tutum ve algıları ilgilendiren bir yaklaşım olarak ele alır (UNESCO, 2009).

Kapsayıcı eğitimde dezavantajlı durumun ne olduğu ile ilgili olarak cinsiyet, etnik köken, yoksulluk ya da göç gibi durumlar, kapsayıcı eğitimin çok yönlülüğü ile de uyum göstermektedir. Kapsayıcı eğitim alan yazınının önemli bir kısmı engeli olan çocukları merkeze alır. Son yıllarda dil, din, etnik köken, göç gibi nedenlere bağlı çeşitlilikleri merkeze alan çalışmalar da çoğalmıştır. Toplumsal cinsiyet ve yoksulluk konuları ise, pek çok çalışmada çoklu dezavantaja neden olan etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kapsayıcı eğitim alanındaki araştırmalar odaklandıkları grupların yanı sıra, yöntemleri ve ele aldıkları sorunlar bakımından da çeşitlilik gösterir (ERG, 2016).

Çocukların risk altında olmasının çeşitli nedenler vardır. Bu nedenler; göç, sosyoekonomik durum, dil, din, ırk ve engellilik sayılabilir. Örneğin; Dünyada'ki çeşitli şartlardan dolayı aileler bir yerden başka bir yere göç etmektedir. Bu göçten etkilenen bireylerden olan çocukların sosyal iletişimi sağlaması gerekmektedir. Bu sosyal iletişimi sağlamada belirleyici olan eğitimidir. Eğitim süresinde tanışacağı kişiler ve bunların sayısı önemli olmaktadır. Bu çocukların okula devam etmesi ve sosyal yaşama devam etmesi risk faktörlerinden en aza inmesini sağlamaktadır (Ereş, 2015). İşte bu nedenler sosyal iletişimin de zayıflamasından kaynaklanmaktadır.

Göç ile gelen etnik ve dinsel azınlık guruplarına kapsayıcı eğitim sunmada ve bunun başarılı olmasında sınıf içerisinde alınacak önlemler çok önemlidir. Öğretmenler çocukların eğitimini, kendi sorumluluklarının bir parçası olarak görmelidir. Bunun için gerekli yardım ve desteği sağlamalıdır. Olumsuz öğretmen tutumları kapsayıcı eğitimi zorlaştıran önemli bir sorundur (Travers ve arkadaşları, 2010). Bu çocukların gelişimlerini desteklemek ve psikososyal açıdan sağlıklı hale getirmek eğitimin en önemli görevlerindendir (Uçuş, 2016).

Banks (2009)'a göre kapsayıcı eğitim ile birlikte düşündüğümüzde dezavantajlı gruptan gelen öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlere önemli bir rol düşmesi söz konusudur. Bu da öğretmenlerin öğrenme yöntemlerini farklı gurupların gereksinimlerini karşılayacak şekilde seçip uygulamaları gerekmektedir. Bu öğrencilere kapsayıcı eğitim sunmayı başaracak olanlar öğretmenlerdir.

Kapsayıcı eğitime uygun zemin hazırlanabilmesi için öğretmenlere öğrenciler ile etkili iletişim, öğrenciler arasında ayrımcılık yapmaması bunun yanında öğretmen eğitiminde akademik bilgi ile pratik bilgi arasında bağ kurulması ve iletişimin de hiyerarşik bir fark olmadığının ifade edilmesi gerekmektedir. Ayrımcılıkları ve dışlamayı ortadan kaldıracak bir program olmalıdır. Bunun yanında hangi gurubun dışında kalan insanların olduğunu öğretmenler fark etmelidirler. Kapsayıcı eğitim tekçi anlayışın dışına çıkabilmektir (ERG,2016).

Kapsayıcı eğitim de kilit rol oynayan diğer bir faktör de okul yöneticileridir. Onlar pozitif inançlar, sosyal adaletler sağlayarak programlardan herkesin eşit olarak faydalanmasını sağlamalıdır. Bütün öğrencilerin programa maksimum düzeyde erişimleri için fırsatlar yaratmalıdırlar. Bunun için okulda

kapsayıcı eğitim takımında yer alan diğer kişiler ile işbirliği yapmalıdırlar. Okul müdürleri yeterli desteği cesaretlendirmeyi sağlayıp, toplumun her düzeyinden yeterli kaynak sağlamalı ve bunun için öğrenciler ve ailelerinden de destek alacak çalışmalar yapmalıdırlar (Stegemann, 2018).

Kapsayıcı eğitimde birçok iyi niyetli politikalar olmasına rağmen bunlar hayata geçirilememiştir. Kanada’ da bir model geliştirilmiş olup, modelde girdiler çıktılar ve bunun sonucunda oluşacak aktiviteler, katılımlar belirlenmektedir. Olması gereken sonuçlarda kısa ve orta vadeli olarak belirtilmiştir. Bu çerçevede varsayımlar ve dış faktörlerde göz önüne alınmıştır (Kim Calder Stegeman,2018). Bunların gelişmesinde bir eğitim lideri olarak okul yöneticilerine önemli roller düşmektedir.

Soha ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan bir araştırma kapsayıcı eğitime yönelik bir model geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu modelde de kaliteli bir öğrenme, iyi bir öğretim ve kapsayıcı eğitimin yönetimi ve öğrenmeye yönelik bir sosyal çevre oluşturulması önerilmiştir. Bu da uygun ve yüksek düzeyde, uygun bir yönetim anlayışı ile mümkün olduğunca, daha yüksek bir seviyede eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Kapsayıcı eğitimin geliştirilmesinde ki en önemli ayaklardan biride velidir. Velilerin kapsayıcı eğitim ve eğitim sistemine yönelik tutumları oldukça önemlidir (Akkan ve arkadaşları, 2010). tarafından yürütülen bir çalışmada Türkiye’de Roman çocukların üzerin de Roman olmayan öğrencilerin velilerinden kaynaklanan baskılara dikkat çekilmektedir. UNESCO da veli tutumunun önemine işaret etmektedir; olumsuz veli tutumlarının doğru uygulamalar ile olumluya çevrilebileceğini vurgulamaktadır. UNESCO, bu konuda Çin’de görme engeli olan öğrencilerin, genel eğitim veren okullarda okumalarına öğretmenlerden ve diğer öğrencilerin velilerinden gelen tepkilerin, uygulama yaşama geçtikten sonra ortadan kalkması örneğini vermektedir.

Alina Maragoritioiu (2015). tarafından yapılan araştırmada ailelerin öğretmenlerin kapsayıcı eğitimden ne beklediklerini ve ne anladıklarına ilişkin olarak elde edilen sonuçlar şöyledir; Aileler çocuklarının düzenli olarak okula devam etmesi ve bunun yanında farklı değerlendirmeler, pedegolojik yaklaşım ve okulda pozitif ayrımcılık yapıp saygı duyulmasını belirtmektedir. Öğretmenler bu konuda özel öğretme ihtiyacı olan çocuklara yönelik destek sağlamada ki zorlukları onların davranış bozukluklarını gözlemlemek, farklı öğretim yöntemlerinin uygulanması ve normal gelişim gösteren öğrencilerin gelişimlerini desteklerken her iki gruptaki öğrencileri aynı düzeyde tutmanın zorluklarından bahsetmişlerdir.

2017 yılında Macao’da yapılan bir araştırma öğretmenler kendilerinin dezavantajlı grupta yer alan öğrencilerin yeteri kadar nasıl eğitim vereceklerine dair yeteri kadar bilgiye sahip olmadıklarını keşfetmişlerdir. Bu kapsamda eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında bir çok okulda bazı öğretmenlere 30 saatlik ders eğitim programı verildiğini, bu 30 saatlik programın yeterli olmadığını, dezavantajlı çocukların bulunduğu sınıflarda zorluk yaşadıklarını söylemişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin profesyonel öğretim elemanlarından eğitim almalarının iyi olacağından bahsetmişlerdir (Teixeira ve diğerleri, 2017). Bu anlamda öğretmen yetiştirme, eğitim fakültelerinde ki öğretim elemanlarının kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri oldukça önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale ilinde ki Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, dezavantajlı grupta yer alan çocukların, göç ile gelen çocukların, engelli, sosyoekonomik durum gibi kavramların tümünü bütüncül bir yaklaşımla örten kapsayıcı eğitime yönelik geliştirilmesi gereken politikalar ve uygulamalar üzerine görüşlerine başvurmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi betimsel bir araştırma olarak tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Dezavantajlı çocukların eğitimine ilişkin geliştirilmesi gereken politikalar konusunda altı maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmacılar hazırlamış oldukları yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile veri toplama yoluna gitmişlerdir. Nitel araştırma, yapılandırılmamış ya da yapılandırılmış görüşme formları veya doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek 2005, 39).

Bu çalışmada , içerik analizi sonucu veriler kodlanarak nicel verilere dönüştürülmüştür. Dönüştürülen nicel veriler betimsel istatistik yöntemleriyle yorumlanmıştır. Betimsel istatistik bir değışkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlayan süreçtir (Büyüköztürk, 2005:5).

Çalışma Grubu

Bu araştırma da nitel araştırma da kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu örneklem tekniği belirli bir araştırmanın amacına uygun olarak kriterleri taşıyan bireylerin araştırma içerisine alınmasını kapsar (Palys, 2008). Bu araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında Çanakkale ilinde ki Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan yedi öğretim üyesi oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Değişken		f	%
Cinsiyet	Erkek	2	28,57
	Kadın	5	71,42
Yaş	33-38	1	14,28
	39-44	1	14,28
	45-50	4	57,14
	51-56	1	14,28
Medeni Durum	Evli	5	71,42
	Bekar	2	28,57
Ünvan	Dr. Öğretim üyesi	2	28,57
	Doçent Doktor	3	42,85
	Prof. Doktor	2	28,57

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada katılımcıların Kapsayıcı eğitim içerisinde yer alan çeşitli bölgelerden göç etmek durumunda kalan ve dezavantajlı çocukların eğitimine ilişkin geliştirilmesi gereken politikalar konusunda görüşlerini belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.. Hazırlanan görüşme soruları üç farklı öğretim üyelerinden uzman görüşü

alınarak hazırlanmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları aşağıda yer almaktadır.

1. Ülkelerin birçoğunun eğitim sistemlerinde Kapsayıcı eğitime yönelik politikalar geliştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Ülkemizde eğitim sisteminde mevcut durumu düşündüğünüzde kapsayıcı eğitime yönelik ne tür politikalar oluşturulmalıdır? Niçin?
3. Kapsayıcı eğitim kapsamında yer alan dezavantajlı çocuklara yönelik olarak okullarımızda ne tür çalışmalar yapılmalıdır? Neden?
4. Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde okul müdürlerine ne gibi roller düşmektedir? Niçin?
5. Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde öğretmenlere gibi roller düşmektedir? Niçin?
6. Eğitim sistemimizde kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak için kimlere ne tür eğitimler verilmelidir? Niçin?

Verilerin Analizi

Veri toplama aracının birinci bölümünde katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, öğrenim durumları, v.b. durumlarına yönelik sorular içermektedir. İkinci bölümünde ise araştırmaya konu olan verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan altı adet soru bulunmaktadır. Görüşmeler öğretim üyelerinden randevu alınarak yüz yüze görüşme yoluyla yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formunda katılımcılara altı maddelik açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın amacı gereği görüşme süreleri değişiklik gösterse de 20-25 dakikalık görüşmeler yapılmıştır Türkiye’de kapsayıcı eğitimin uygulanması, oluşabilecek sorunları ve geliştirilmesi gelen politikalar ve uygulamalar üzerine görüşler alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kaydedilen veriler daha sonra bilgisayar ortamında yazılı doküman haline getirilmiştir. Verilerin analizinde araştırma bulguları frekans ve yüzdelere kullanılarak tablolar halinde sunulmuştur. Öğretim elemanlarının kapsayıcı eğitim ile ilgili görüşleri içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılan bireylerin kapsayıcı eğitime ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcılardan A1 ‘ Etnik grup olarak, dil olarak, din olarak farklı öğrenciler var. Onları ayırıştırma yerine kapsayıcı eğitime yönelik bir takım politikalar geliştirilerek, onlarla birlikte bir takım öğrenme öğretme etkinliklerine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Ülkelerdeki Kapsayıcı Eğitime İhtiyaç

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	4	10,25
Okula Devamlılık	5	12,82
Programlar	3	7,69
Temel Eğitim	3	7,69
Problem	3	7,69
Engellilik	2	5,12
İrk Ayrımı	2	5,12
Politika	5	12,82
Farklı Etnik Yapı	6	15,38
Cinsiyet Eşitsizliği	1	2,56
Göç Olgusu	3	7,69
Sosyo Ekonomik Durum	2	5,12
Toplam	39	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki bireylere sorulan “ Ülkelerin birçoğunun eğitim sistemlerinde Kapsayıcı eğitime yönelik politikalar geliştirilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusuna (%15,38) katılımcı farklı etnik yapıda ki çocukların bütüncül eğitim anlayışı ile yaklaşılması gerektiğini, (%12,82) katılımcı okula devamlılığın sağlanması gerektiği (%10,25) katılımcı ise fırsat eşitliği doğrultusunda cevap vermiştir. Bu da bütüncül bir yaklaşımla fırsat eşitliği ve okula devamlılık sağlayacak politikalar geliştirilmesi sonucunu vermektedir.

Tablo 3. Kapsayıcı Eğitime Yönelik Geliştirilmesi Gereken Politikalar

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	7	10,14
Okula Devamlılık	4	5,79
Programlar	5	7,24
Temel Eğitim	1	1,44
Problem	4	5,79
Engellilik	3	4,34
İrk Ayrımı	3	4,34
Politika	12	17,39
Farklı Etnik Yapı	3	4,34
Cinsiyet Eşitsizliği	2	2,89
Göç Olgusu	8	11,59
Sosyo Ekonomik Durum	2	2,89
Dezavantajlı Çocuklar	7	10,14
Kaynaştırma	3	4,34
Bireysel Farklılık	1	1,44
İmkan Eşitliği	2	2,89
Hizmetiçi Eğitim	1	1,44
Öğretmen Eğitimi	1	1,44
Toplam	69	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitim kapsamında yer alan dezavantajlı çocuklara yönelik olarak okullarımızda ne tür çalışmalar yapılmalıdır? Neden?” Sorusuna (%17,39) katılımcı eğitim kurumlarına yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiğini, (%11,59) katılımcı, göç ile gelen çocukların ayrımcılık gözetmeksizin eşitlik sağlanarak eğitimden yararlanması gerektiği (%10,14) katılımcı ise fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiği cevabını vermiştir.

Tablo 4. Dezavantajlı Çocuklara Yönelik Okul Çalışmaları

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	3	3,48
Okula Devamlılık	7	8,13
Programlar	4	4,65
Temel Eğitim	1	1,16
Problem	4	4,65
Engellilik	6	6,97
İrk Ayrımı	2	2,32
Politika	5	5,81
Farklı Etnik Yapı	2	2,32
Cinsiyet Eşitsizliği	1	1,16
Göç Olgusu	5	5,81
Sosyo Ekonomik Durum	3	3,48
Dezavantajlı Çocuklar	10	11,62
Kaynaştırma	2	2,32
İmkan Eşitliği	1	1,16
Hizmetiçi Eğitim	7	8,13
Öğretmen Eğitimi	14	16,27
Yönetici Eğitimi	6	6,97

Veli Eğitimi	3	3,48
Toplam	86	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde öğretmenlere gibi roller düşmektedir? Niçin?” Sorusuna (%16,27) katılımcı, öğretmen eğitiminin etkili bir kapsayıcı eğitimden faydalanmak için gerekli olduğunu, (%11,62) katılımcı, özellikle dezavantajlı çocukların eğitiminde en fazla etkenin öğretmenlerde olduğu cevabını vermiştir.

Tablo 5. Okul Müdürlerinin Roller

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	1	1,26
Okula Devamlılık	4	5,06
Programlar	2	2,53
Temel Eğitim	1	1,26
Problem	5	6,32
Engellilik	3	3,79
Politika	6	7,59
Farklı Etnik Yapı	3	3,79
Göç Olgusu	5	6,32
Sosyoekonomik Durum	1	1,26
Dezavantajlı Çocuklar	10	12,65
Kaynaştırma	4	5,06
Hizmetiçi Eğitim	1	1,26
Öğretmen Eğitimi	11	13,92
Yönetici eğitimi	20	25,31
Veli Eğitimi	2	2,53
Toplam	79	100

Tablo 5’de görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Kapsayıcı eğitimin okullarımızda uygulanması sürecinde okul müdürlerine ne gibi roller düşmektedir? Niçin?” Sorusuna (%25,31) katılımcı, yöneticilerin mutlaka kapsayıcı eğitime yönelik eğitimden geçmelerinin gerektiğini, (%13,92) katılımcı, yönetici eğitiminden sonra öğretmenlerin mutlaka eğitim almaları gerektiğini, (%12,65) katılımcı ise dezavantajlı çocuklara yönelik kapsamlı bir eğitim anlayışının yöneticilerin temel hedefi olması gerektiği cevabını vermiştir.

Tablo 6.Kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak

Kategori	f	%
Fırsat Eşitliği	4	10,25
Okula Devamlılık	5	12,82
Programlar	3	7,69
Temel Eğitim	3	7,69
Problem	3	7,69
Engellilik	2	5,12
İrk Ayrımı	2	5,12
Politika	5	5,12
Farklı Etnik Yapı	6	15,38
Cinsiyet Eşitsizliği	1	2,56
Göç Olgusu	3	7,69
Sosyo Ekonomik Durum	2	5,12
Toplam	39	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere örneklem grubundaki bireyler sorulan “Eğitim sistemimizde kapsayıcı eğitime yönelik bilinçliliği arttırmak için kimlere ne tür eğitimler verilmelidir? Niçin?” Sorusuna (%24,13) katılımcı, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin mutlaka kapsayıcı eğitime yönelik eğitimden geçmelerinin gerektiğini, (%17,24) katılımcı, Velilerin ve okul çevresinin bilinçlenmesi için velilerin eğitim almaları gerektiğini, (%10,34) katılımcı ise Kamu spotları, seminerler, hizmet içi eğitim gibi programların, kapsayıcı eğitimin yaygınlaşması için temel hedeflerden olması gerektiği cevabını vermiştir.

Katılımcılardan H1 “Üstten aşağıya doğru bir eğitim sisteminde işe koşulması gerekiyor. Okul yöneticisi hatta bu konu ile ilgili il ve ilçe müdürlüklerinde ilgili kim varsa şube müdürlüklerine mi bağlı onların bir eğitilmesi gerekiyor. Daha sonra halka halka ya da dalga dalga okul müdürü ve öğretmeni içerisine alması gerekiyor.” İfadesiyle görüşünü belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada örgün eğitim içerisinde yer alan dezavantajlı öğrencilerin, fırsat eşitliğinden faydalanarak aktif bir öğrenme ortamının sağlanmasının öğretmen ve okul yöneticilerinin rolleri ile doğru orantılı olabileceği üzerinde durmamızı sağlamıştır. Dezavantajlı grupta yer alan çocukların dil, din, etnik köken ayrımı yapılmaksızın bütüncül bir eğitim anlayışına sahip olmaları gerektiği saptanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgulardan biri; katılımcıların velilerin eğitiminin önemi vurgularken, öğretmen ile veli arasında ki köprünün önemine değinilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda, Kapsayıcı eğitim bağlamında stratejiler geliştirilmesi, ihtiyacı olan özel öğrenciler için olanaklar olmasına rağmen, okullara bakıldığında bu ihtiyacı karşılamaktan uzak oldukları gözlemlenmektedir. Bu yüzden okulların kapsayıcı eğitim bağlamında uygulamada daha etkili olmaları gerekmektedir.

Bu duruma örnek olarak Türkiye’de, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin 2009-2011 yılları arasında yürüttüğü Belgeleme ve Raporlama Yoluyla Türkiye’de Ayrımcılıkla Mücadele Projesi kapsamında Türkiye’de İrk veya Etnik Köken Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu hazırlanmıştır. Raporun eğitime ilişkin bölümünde çeşitli etnik gruplar ile sığınmacı ve mültecilere ve herhangi bir hukuksal statüye sahip olmayan gruplara değinilmiştir. Çalışmada, eğitime erişim konusunda en fazla sorun yaşayan etnik grup olarak Romanlar gösterilmektedir. Roman çocukları arasındaki düşük okullaşma ve okuryazarlık oranları, yoksulluk ve

erken yaşta evlilikle ilişkilendirilmektedir. Okula devam eden Roman çocuklara ise, Roman olmayan çocuklar, veliler ve öğretmenler tarafından önyargılı yaklaşılmasının bu çocukların okulu bırakmasında rol oynadığı vurgulanmaktadır. Romanların genellikle ayrı ve kapalı mahallelerde yaşamaları ve mahallelerindeki okullara gitmeleri de toplumsal bütünleşmeye engel olarak gösterilmektedir. Ayrıca bu okullarda görev yapan öğretmenlerin motivasyonlarının düşük olduğunun da altı çizilmektedir (ERG,2016). Dezavantajlı guruptan gelen çocuklar, bazı olumsuz davranışlara sahip olabilir. Bunlar çok çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çocukların ailelerinden gördükleri fiziksel ve ilişkisel agresif davranışlar çocuklarında etkilenecek ve çocukların okulda da benzer davranışları göstermelerine neden olmaktadır. Bu yaptıkları araştırmayla da öğretmenler tarafından raporlanmıştır. Bu yüzden göç ile gelen ve sosyoekonomik anlamda dezavantajlı grupta yer alan çocukların benzer davranışlar sergilemesi beklendiği söylenebilir (Kawabata ve Crick,2016).Türkiye’ de kapsayıcı eğitimin geliştirilmesi için yasal düzenlemeden uygulamaya kadar çeşitli düzenlemeler yapılmalı ve gerekli adımların atılması gerekmektedir ve bu adımlar atılırken politikalar ve uygulamalar birlikte yürütülmelidir.

Kaynakça

- Akkan, B. E., Deniz, M. B., & Ertan, M. (2011). Sosyal dışlanmanın Roman halleri. İstanbul: Sosyal Politika Forumu, 1(1), 1-109.
- Banks, J. (2009). *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. New york: Routledge, Taylor and Francis.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Crick2, Y. K. (2016). Differential associations between maternal and paternal parenting and. *Asian Journal of Social Psychology*.
- EREŞ, F. (2015). Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- ERG. (2016). *Engeli Olan Çocukların Türkiye’de Eğitime Erişimi: Durum Analizi ve Öneriler*. İstanbul: Simla Gürsan.
- ERG. (2016). *Türkiye’de Ortaöğretimde Kapsayıcı Eğitim Durum Analizi*. İstanbul: Işıl oral, deniz aksay, simla gürsan.
- Mărgăritoiu, A. (2018). *Inclusive Education – A Construct With Different Meanings For Families And Teachers*. Educational Sciences Department, Petroleum-Gas University of Ploiești.
- Mosquera*, Ó. A. (2018). *Pedagogical and Research Approaches in Inclusive Education in ELT*. Universidad Nacional de Colombia, Bogotá, Colombia.
- Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles, pp. 697-8.
- Shanidapha Soha1, N. R. (2018). The Development Management of Inclusive Education Model for School under the Office of Educational Service Area 25. *Journal of Education*, Mahasarakham University.
- Stegemann*, K. C. (2018). Making it Logical: Implementation of Inclusive. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal* 16(1), 3-18, 2018.
- Uçuş, Y. D. (2016). Dezavantajlı Çocukların Velilerine Uygun Olarak Hazırlanan. *e-International Journal of Educational Research*.
- UNESCO (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Fransa: UNESCO.

Vitor Teixeira, A. C. (2017). Placement, inclusion, law and teachers' perceptions in Macao's. *International Journal of Inclusive Education*.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Purpose: An important part of the inclusive education literature takes children with disabilities to the center. In recent years, the studies centered on the diversity of reasons such as language, religion, ethnicity and migration have also increased. Gender and poverty issues are the factors that cause multiple disadvantages in many studies. Research in the field of inclusive education also varies in terms of the groups they focus on as well as the methods and problems they address. Children who lead a life that includes life-threatening hazards and risks are called disadvantaged children. Disadvantage is expressed by Unesco as poverty, social and individual differences and education group. The most important situation of these is the income and culture level of the family. These children are children at risk. Important support is needed for the development and education of these children. Family and environment awareness should be developed for this. Supporting these children's development and making them psychosocial healthy are the most important tasks of education (Uçuş, 2016). **Method:** In this study, qualitative research method is used. Qualitative research is the use of qualitative data collection techniques. Semi-structured interview forms or document reviews were conducted. However, a qualitative process was followed in order to reveal realities and events in a realistic and holistic way in their natural environment (Yıldırım & Şimşek 2005, 39). According to this definition, researchers have gone through data collection via semi-structured interview forms. For this purpose, in-depth data were collected from the semi-structured form consisting of 7 open-ended questions directed to 7 faculty members in the province of Çanakkale. The interview form presented to the participants was used as data collection tool. In order to determine the views of the participants on inclusive education, the interview form which is composed of semi-structured questions and the semi-structured questions of the participants was prepared and the interview forms prepared were presented to the working academicians. In line with the expert opinions of the faculty members working in the field of educational sciences, they were finalized and semi-structured interview form and participants were asked to explain their views in depth. **Finding:** Faculty members have found useful in research and studies on inclusive education. However, some of the participants stated that the importance of studies on inclusive education and the shortcomings in practice should be eliminated. According to another finding of the study, participants stated that there should be educational activities for disadvantaged children towards inclusive education and this is a deficiency. Some participants emphasized the lack of educational policies, while some of the participants emphasized that the teacher and the school principal should be educated. **Discussion:** Studies on inclusive education will undoubtedly benefit disadvantaged children. It is expected that children in all disadvantaged groups will be included in the teacher training, training of school administrators and therefore the awareness of parents. As a result, it is necessary to focus on the importance of the studies to be carried out in the field of pilot training, in-service trainings, seminars and awareness raising of the school environment by improving educational policies and increasing the number of studies. In particular, the positive feedback from the participants is of the opinion that studies on inclusive education will increase and awareness will be ensured.